

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. VII. - An sapientia sit virtus mentis? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

OPP.

Sapientia dicitur in proximo capite intelligentia: ergo ab alijs non distinguitur.

Resp.

Sapientia dicitur intelligentia, nō quōd sit, sed quōd illam comprehendat & perficiat.

CAP. VII.

An sapientia sit virtus mentis? & an sit scientia & intelligentia.

NE c Phydiam, et si Olympicum Iouem affabrè in sculperit, nec Polycletum insignem illum artificem verè sapientem nomino: vix quidem Thaletem, qui mundum contempsit, vix Anaxagoram, qui magnifico relicto patrimonio cœlum elegit, sapientum nomine audeo definire. Fateor equidem in textu hos egregios viros sapientes dici propter summum & diuinum aliquid, quod in illis luxit: cæterùm cum ab omni labe erroris & ignorantia liber & immunis debeat esse sapiens, quem verè sapiētem in hac vita definiam, cerè nō intelligo. Sed vt in omni ordine graduq; rerū id summum & perfectū habetur, quod ad optimum

Non verè sapiens.

mum proximè accedit: ita is vere sapiens dici potest, qui Apollinis sapientiam maximè imitatur. Erravit Plato, ac diuinus: erravit Socrates, at sapiens dicitur. Diuinus ille, quia vt aquila in altum volauit: sapiens hic, quia pro vno Deo cycutam ^{Sapientia. quid.} hausit. Est ergo definiere philosopho sapietia rerum diuinarum amplissima scientia. Per res diuinas propriam materiam, p scientiam cõtemplationem sapientis intelligo. Hinc etsi cuiuslibet artis pfectio sapietia populariter & vulgo habetur: vera tamen sapientia non est, iuxta illud Homeri.

*Diuum munere nec fossor, nec durus arator.
Nec sapiens alia vlla nimirum extitit arte.*

Is enim solùm sapiens, vt ait Seneca, qui seipso contentus est, quique nil agit quod non debet, & quod debet præmittit nihil. Sed quid ago? sus Minervam doceo, a sinu lyram tracto: admirari enim possum, demonstrare quidẽ non possum veram sapientiam. Licet tamen quæso (studiose lector) quoniã de moribus nunc scribo, vlcus istius ætatis leuiss attingere. Vbi est tandem ille Pythago-

ras,

ras, qui olim interrogatus à Leontiorege quemnā se profiteretur, non ausus sibi nomen sapiētiae vēdicare, philosophum respōdit: vbi insignis ille & oraculo Apollinis sapiētissimus iudicat°, Socrates, qui se hoc vnū scire dixit, se nihil scire: Raræ pfectō aues sunt in terra. Quot enim istis temporib. philauriā turgidi immaturos fructus fundunt? quot ova vanitatis cōficientes implumes pullos nutriūt? quot nimis festinantes ad alta cecos pariūt catulos? quot contemnentes veræ sapiētiae media se omnia tamen scire, se omnia sapere gloriantur? Cum simus cæci, perspicaces: cum simus talpæ, lynceos: cum simus corui, aquilas: cum simus nubes, lumina: cū simus folia, robora: cum simus nani, Hercules: cum simus Grilli. Socrates: cū simus omnium infantissimi, nos omniū sapiētissimos videri & haberi cupim°. Quid ita quæso? quid ita quæris? quæ radix veræ sapiētiae exaruit, nēpe vera humilitas, vera enim sapiētia afficit, sed nō inflat, non extollit: qui ergo plus sapit quàm oportet, non sapiens sed intolens, non doctus sed superbus haberi debet.

De

De natura
sapientie 4
sunt proba-
biles opini-
ones.

1. Quòd sapientia sit idem habitus numero cum scientia & intelligentia, non tamen formaliter, vt aiunt, sed fortuitò & adæquatè, cum ad eadè obiecta terminetur, ad quæ scientia & intelligentia.

2. Quòd sapientia non sit habitus simplex, sed compositus, alios habitus mentis in se comprehendens.

3. Quòd Per Intelligentiam principis demonstrationis Scientiam conclusionibus Sapientiam cõ-nexioni vtriusq; assenti-
amur.

4. Quòd metaphysica scientia sit propriè dicta sapientia, quia res æternas, separatas & diuinas tractat.

Opp.

Sapientia & intelligentia & sciētia non distinguitur: ergo malè definitur. Antecedens probatur, quia vtriusq; virtutis nomine in textu appellatur.

Resp.

Vtriusque nomine appellatur, quia vtriusque excellentior habitus illas comprehendit.

Opp.

Phydias insculptor, & Polycletus statuarius dicuntur in textu sapientes: ergo quilibet artifex in sua facultate excellens nomen sapientis mereatur, quod est contra auctoritatem philosophi, qui dicit sapientiam esse solùm circa res maximè honorabiles.

Resp.

Resp.

Sapientia } Absolutè, respectu diuini & excellen-
 considera } ris obiecti, & sic methaphysicè dicitur so-
 tur bifari- } lum sapientia.
 am, vel } Secundum quid, & ex parte, & sic di-
 } ci potest aliquis sapiens mathematicus,
 } sapiens medicus, sapiens statuarius.

Opp.

Omne maius & excellentius bonum cōtinet minus
 eiusdem generis: ergo sapientia continet prudentiam:
 quo concesso videtur Arist. non rectè Thaletem & Ana-
 xagoram sapientes concludere, eosdemq; prudentes esse
 negare.

Resp.

Sapientia continet sub se prudentiam vt minus bo-
 num, non tamen necesse est, vt omnis sapiens sit pru-
 dens: quia vtriusq; officia, fines & obiecta differunt.

Opp.

Obiecto nō differt à reliquis virtutibus mentis sapi-
 entia: ergo non est distincta virtus. Antecedes probatur:
 quia veritas est obiectum earum omnium.

Resp.

Verum con- } In opere, & sic est obiectum
 sidera- } artis quod verum faciendum
 } In contemplatione, & sic est
 } obiectum scientiæ, quod verum
 } demonstrandum

sidera-

fideratur, vel { *In actione, & sic est obiectum prudentia, quod verum agendum* } *dicitur*
 { *In principijs, & sic est obiectum intelligentia, quod verum credendum* }
 { *In fine ultimo, vel potius in v- nione rerum omnium ad primam causam, & sic est obiectum sapientia, quod verum, honorandum & diuinum* }

Opp.

Verum est obiectum ipsius mentis: ergo non est obiectum eius virtutis.

Resp.

Verum ca- { *Communiter & sic est obiectum materia- le intellectus.* }
pitur, vel { *Proprie, & sic est obiectum formale virtutis, ut in priore distinctione probatur.* }

CAP. VIII

An civilis scientia & prudentia sint idem habitus?
An recte diuidatur prudentia in Politicam, Oeconomicam priuatam?

NEMINI mirum esse debet, cur singulis virtutibus mentis suo ordine tractatis, alia prudentia apud